

PINAHUAQTAVUT 2004-2009

**Havagumayavun Havakningani
Nunavutim Hivunighaani**

Havangnik pimmarigharumaplugit inuuhiringningitni, kiinauyariaktungningitni,
inmiguuqningitnilu Nunavutmiut

ISBN 1553250680

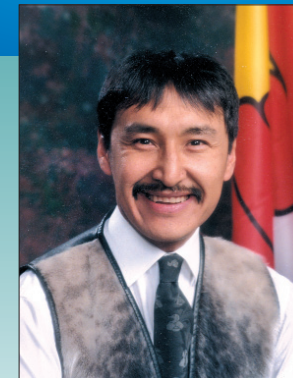

HAVAGUMAYAVUN HAVAKNINGANI NUNAVUTIM HIVUNIGHAANI

Kavamakput tuklirmiiliqtuq kavamaulirnirringni. Talvani havakviuniaqtuq hakugitqiyamik pitquhini tunngaviani tunngayut Inuit inuuhikkun uppiriyainnik pivallialiutluk angikliyuumiqtirlugulu kiinauyaliqinivut. Hapkuqaq hivulliutiuyumalluaqtavun. Hapkuqaq ilauniaqtun aullahimayunin huliniptingnin pimmarighaqnirni ilinniarutighani, igluqparhani aaniaqtailinirmunlu.

Nakuuyunik inirhiyaghavut havaktauniaqtun talvani hakugiktu-mi tunngavikmi havakhimayakkun talvani hivulliqaarmi kavamatkunni. Talvalu, havaktavun aulaniaqtun qanuriliuqtauniaqtun havarumaqpiaptaptingnin tavlunga *Nunavut Nunataqnikkun Angirutmi*.

Hivulliqaq kavamat Nunavutmi havakhimayut tavungagaaluk upalungaiyautighamik pivallialiurutighaanun nunaptingnut. Una upalungaiyautighaq tutuqtuuyarhimayuq qanuqtun inuuhit

Nunavutim inniaqtun ukiungani 2020. Naunaiyaghimayuq hitamanik angiyunik turaagumayaayunik piniarhimayauyughat atuqlugit hivulliurutit uppiriyayut. Akunnganiittun ukununga hivulliurutini upiriyayuni ukuat pitquhiriyayut uppiriyait, qanuq hulivaktainlu Inuit Nunavutmi. Tapkuat hitamat turaagumayaayun hapkuan:

- **Inuuqatigiittiarniq: Inuuhiringnaqtun Nunalaat**
- **Pijarnirniqsat Katujjiqatigiittiarnirlu: Ayurnaittumik Atauttimunlu**
- **Namminiq Makitajunnarniq: Inmiguuqnirmik**
- **Ilippallianguinnarniq: Aulayut Iliharniit**

Ilauyutlu naunaiyaqningitni hapkunani turaagumayaayuni, kavamatkun naunaiyarhimayut naunaiyaqpiarhimayunik tikitau-nahuaqtuni iniqtauyughat hivulliini tallimani ukiuni.

Tamna niruaqtaulihaaq Nunavut Kavamat ihivriuqhimayain turaagumayaayun naunaiyaghimainlu inirhimayun akunngani

1999 – 2004. Amigaittun havaktauhimayun. Ilangit turaagumayayut tamatkirhugit inirhimaliqtun. Ilangit havaktauliqtun. Havaghiqtauffaariaqaqtun ilangitni. Tamaitni kavamakpun inungitlu Nunavutim angiyunik hivumuktirhimayun nangagiyughauyugutlu inirhimayaptingni.

Talvani **Pinahuaqtavut-mi: 2004 - 2009**, angiffaarhimayavun havagumayavun tapkununga hitamanun turaagumayayuni. Ihivruiqhimayavunlu angiyun inirhimayait hivullium kavamangata Nunavutim, havakpaktugunlu tikitaunahuaqturhauyuni tuklini tallimani ukiuni. Hivulliuqtauniariangmiugun uppiriyayuni tiguyauhimayun hivuliqpaamin kavamatkunnin, angikliliqlunilu tapkununga Inuit inuuhirikkun uppigiayinni atuqtitaulutik tapkunuuna Inuit Qaujimajatuqangit, ilauyughaq qanuqtun kavamakpun havaqutainni.

Hivumuutilluta aulahimaniaqtugun havaqatirilugit nunatarnikkun paanavut. Tapkunuuna angmaumayuni uqaqatigiikniitni ilihimayunga tikinniaqtavun hapkuat tikitau-niarhimayayut turaagumayaptingnilu: pimmarighaqtain inuuhiit tamaita Nunavutmiut tapkunuunga hakugiktittugin pitkuhivun angikliyuumirhurulu kiinauyaliqinivikpun.

← Δ6 ←

Hivuliqti Paul Okalik
Nunavut Kavamat

HIVULLIURUTIT UPPIRIYAUYUT

Hapkuat ilangit Inuit inuuhirikkun uppigiayainni pitqu-tiqaqpiartun qanuqtun Kavamapun tilihiyurhat pinahuarutimingnik hulitjutimingniklu.

Atuqtaghavun hapkuat anginiqaqtun uppiriyauyut umani Inuit Qaujimajatuqangit. Uqautiniit tuniyauvaktun inirnirhanit ilititauhimayut hapkuninga uppiritjutinik inirnirhanit hivullingitnin.

Maliktaghavun hapkuat uppiriniit havaktaptingni piliurumaplugu kavamapun, tapkuanlu pinahuarutivut hulitjutivunlu hailihimapkarhimayavun kiut-taaqplugit inungnun kivgaqtaptingnun.

Inuuqatigiittiarniq: ihumagittiarilugin atlat, inuuqatigi-icniit munagittiarluginlu inuit.

- Ihumagittiarilugin atlat hugilugitlu atlat aatjikiingmik itquhiq inirnirhat pitquliqpaktain uqautiraangamik (uqautiyaunig). Kavamatkun huliuyughayut ihumaliuriiqhimangittumik.

Tunnganarniq: inutqiqtittiyuq, tunngahuktittipluni ilaupkaiplunilu.

- Havakviit inungnun-quvianaqturhauyun, tunngahuktillurit qinuringitlugitlu Nunavutimiunun, inirnirhanun, havaktivunun atlanunlu. Piqangitluni uqauhikkun pitquhikkunlu hapkuutanik anginiqaqtuq tunngahuktingitni inungni.

Pijitsirniq: kivgaqtuiyuq hailihimapkaiyuq ilaminun nunalaaminunluniit.

- Havaktillugit havaktaghamingnik tamaita Nunavut Kavamatkunni havaktiit kivgaqturniarhimayughayut tamangmingni nunlaamilu havaktaaqtamingnik.

Aajiiqatigiinni: ihumaliurutinik talvuuna, uqaqatinikkun tamarmiiqnikkunlu.

- Anginiqaqtun uqautiit ihumaliuqniitlu piliuqtauniaqtun kinirhialuni uqauhighanik inungnin, takutjutitutik katimavignin, uqaqatigiqpiarninin, atauttimunlu pivallialiuqlutik.
- Inuinnaqtun uqauhiq atuqtaulluaqniaqtuq uqauliulluarluni tuhaapkaitjutini.

- Niplirhimainniq ilauyuq tuhapkaitjutini, uvvalu angirhimatjuttaungitnaulimaittuq.

Pilimmaksarniq/Pijariuqsarniq: pivallialiuqniit ayuirhaqnini ayuirhaqnikkun, ukturnikkun hulinikkunlu.

- Havakviit ikayuqturhauyun ikayuqningitni nutaani ihumagiyaayuni havaqutinilu atuqpaliktauyughani.
- Inuinnait havaktiit tuniyaayughat ukturnivighanik pivallialiuqplugit ayuirhautjutinik havaami havangnaqtillugu tapkunuuna hulitjutini imaakiaq ayuirhaitjutini, havaghimmaarhuni ayuirhaqtuq, ayuirhimayunilu pivallialiuqniitni.

Piliriqatigiinniq/Ikajuqtiigiinniq: havakatigiikniq atahiqmun huliyumayaayumun.

- Inuinnait inuinnaungittunlu havaktiit havakatigiitqurhan ilihimayamingnin ayuirhimayamingninlu pivallialiariangitnik atauri qayyimanirnik uvvalu atjikighimayuniklu hulitjutinik tunihiniitni pinahuarutini hulitjutinilu.

- Nakuutqiamik kivgaqtaqtavun tamaita tapkunuuna havakatigiingnikkun atauttimilu qauhimanirni havakvikmi.

Qanuqtuurniq: atlakuurutinikkun ihumatulunilu .

- Inuit aulahimainnarhutik qinirhiahimavaktun nutaanik hulitjutinik inuuyaamingni. Anginiqaqtuq Kavamatkun ilitarigumiuk aulayughauyugut qinirhiangitnaqtughauyugut atlangayunik uktuutinik hivumuktaaptingni.

Avatittinnik Kamatsiarniq: ihumagittiarlugu munagittiarlugulu nuna, hugatjat avatilu.

- Una hakugiqtuq Inuinnani inuuhikkun uppiriniq ikayuutaa Inuin qanga taimaa anginiqainnaghunilu ublumi.

INUUQATIGIITTIARNIQ: INUUHIRINGNAQTUN NUNALAAT

Uppiriyugut inuuhiringnia Nunavutim pitqutiqaqtuq inuuhiringningitni tamainni timikkun, inuuqatiri-iknikkun, kiinauyaliurnikkun pitquhinikkunlu nunalaangitni

Tapkuat uppiritjutit hivulliurutighavut hapkuat:

- Inuit hivulliuyut;
- Inuit munaginiqaqtun kiuniqaqtunlu inmingnik inuuhiring-nirmingnik;
- Hailihimapkarniaqtugun tapkununga mungarilimaittunik inmingnik;
- Tunihiyughauyugut qanuriliurutighanik ukturvighaniklu tap-kuat angikliyuumiutivaktain hakuringniit inuit, ilagiiit nunalaatlu;
- Huliniarhianiaqtugun ayurnaggun angayaarnikkun atuin-naliqnikkun, ningaqqnikkun tamaghimanikkunlu inuupluta, ilagiingupluta nunalaangupluta;
- Havakningitni naatirningitni nunalaat hakuriktinniaqtaa Nunavut;
- Tamaita kaligiikningit kavamatkun havakatigiiktun hakuriktin-niaqtaa Nunavut.

2020-mi, Nunavut nunauyuq tahamani:

- Kanurunaangittun, munagittiarniaqtun nunalaat kiutjutiaq-tun ihariagiayinnun inuinnin ilagiiktuninlu;
- Ihumagittiaqtavun angiklihimayun ihumatturniit inirnivuu-tingni, qungiaqlugit ihivriuqlugitlu hulinivut tunngavigilugit nakuutqiat tamangni ublumi illitturiniitni qanga taimaalu itquhi-innin;
- Aanniarnikkun inuuhiliqinikkunlu itniit naunaitkutiitlu tahamaniittun nakuutqiyayunluniit Kanadaup qitqaniittumi naunaitkutaanin;
- Ilagiiit inungitlu Nunavutmi nakuuyunik pittaarniaqtun amigaittuni akituvallaangittuni iglughangni;
- Pamirhairniit ilihautiniitlu nutaqqani munagiplugitlu ihariahuk-tun, 'ilagiingniq' 'inuuqatigiingniqlu', atauttimun nunalaami huliniuyut;
- Aliahuutiyugun munariyugunlu halumayumik, aanniangit-tumik avatimik, nunalaaptingni nunanilu imaknilu.

Angiyun iniqtauhimayun hivulliqaamin kavamanganin Nunavutim:

April 1999-min – March 2004-mun:

- Pivallialiuqtun Nutqalimaiqtunun Ihumakkunlu Aanniarnainnikkun Piniarhimatjuti, Tipaakkun Ikkikliyuumiqniarnikkun Piniarhimatjuti, Aihimaviani Munariyauyuni Pinahurutimik;
- Havaqatigivaghurin nunataqnikkun havakviit atlanlu piviit piliurhimaplugu tamna Inmikkun Tuqutirinikkun Nutqaqtinnahuarnikkun Havakatigiit Katimayiitnik ;
- Nunavutmi Iliharvikyuaq hailihimayut titiraqaqtumik Inuinnaqnun munarhinguriami pinahuarutmik amigaittniklu ayuirhaqvighani pinahuarutini aanniarniatnikkun inuuhiliqiyikkunlu havaktighanik;
- Havakhimayut 330-nik inungnun iglughainnik 157-niklu havaktiit iglughainnik tamaani Nunavutmi;
- Havaqatigivaghurin Nunavut Tunngavikkun pivallialiuqhutik Nunavut Iglughanikkun Piniarhimatjuti kiuyumaplugu iglukitqiniq;
- Nutaqqiqiviit pinahuarutinlu hailihimayauliqtun tamainni Nunavutim nunalaangitni;

- Ayuirhaptipkaiyut tapkuninga Nunalingnut Iqqaqtuiyuliriyinut Nunalaanilu Appirhuiyini Katimayiitnutlu;
- Amigaiqtitait Inuinait Paliihimat tunihiplutiklu Paliihimaqarvingnik taimainni nunalaani;
- Havakhimayaa tamna Nunavutmi Umaliqinikkun Maligak;
- Inirhimaliqtaa tamna Nunavut Hilakkun Atlanguqtilirnikkun Parnaquti.

Tikitauniahuaqtittumayain Tuklium Maligaliuqtiit Katimavikyuangatni Nunavutmi:

- Pimmarighaqlugu aanniarnaitningit inuuhiringningitlu Nunavutmiutni tunihinikkun aanniarnaitnikkun munariniitnik qanigitirlugit aihimaviinnun;
- Ikayurlugit havakniit tapkunani Iqihimalugu Inuuhiq Katimayiit. Atuqtipkalirlugu inmikkun tuqutirinikkun nutqaqtinikkun piniarhimatjuti turaaganiqaqluni inuuhiringniqmun;
- Angikliyuummirhaqlugu pittaqaqirnik 24ni-ukaarnini munarivighaqaqvik inirniharanun;
- Pivallialiuqluni uminga Huliluqaanginnarhuni Inuuhiq Akiittumiklu Ikayurniqniq Qauyimapkaitjutimik, pimmarighar-iangitni inuuhiringningit Nunavutmiut;

- Pivallialiuqluni piniarhimatjutimik paanagiikniitniklu ikayuriami tapkuninga aanniarnaitnikkun nauvighat inuuhiringniitnilu nutaqqani inulgammiitnilu;
- Pivallialiuqluni Nunavutmi Aanniatailinirmut Maligakmik;
- Pimmarighaqlugin kiinauyaliurnikkun ukturvighat inungnun pinahuarutin tahamani mikitqiyani nunalaani;
- Havaklutik mamittirvighanik, ukiivighanik inulgammiinni tangmagvighainniklu itiktauvingmiingittaangitni;
- Havaklutik nutaanik itiktauvighnanik nimniurnaaittumik piyaangitnilu nakuutqiyani itiktauvigni pinahuarutini;
- Kiunahuaqlugu aulahimayuq iglukitniurvia angirhimalugit nanminiqaqnirnik iglurhamingnik pimmarighaqqnikkunlu pinahuarutini;
- Paannagiikatigilugu Nunavut Tunngavik aghuurhaqninganun Kanadaum kavamanga kiinauyaghaqtipkarlugu tamna Nunavut 10-ni Ukiuni Inuit Iglurhainni Huliyaghainni Upalungaiyautani;
- Aulahimmarluni havakhimmarlutik nutaanik inungnun iglughanik tapkunuuna kiinauyaghani angirutini tapkunani Ingilatjutini Kanada;

- Mighiyuumirlugit akiit aulapkainingitni inungni iglungitni imaatun angikliyuumirlugut aulayunnautini aulattiarningitni atulirlunilu nutaanik hanatjutinik igluliurningni, paanagiikatigilugu Nunamiutani Atuqtaungitnaqtuni Kanadaku;
- Qunmuktiyuumirlugit ihumaginiit tamainni avatikkun ihumagiyaayuni;
- Nunguttaaililugit mighiyuumirlugulu atuqnia aullayunnautini nalvarhilunilu atlanik atuqtauyughanik urhuqyuangungittuni alrualiqiyikkun aulatjutighani;
- Ihivriuqlugu “ihuarhaffaangningitni” utuqqani aghaluutini;
- Atuqtaulinga *Nunavutmi Umayulirinikkun Maligakmik*;
- Atuqtaulinga Nunavut Hilakkun Atlanguqtilirnikkun Parnaquti;
- Pimmarighaqlurin tuhaapkarutjutin hapkunani Nunavut Kavamatkunni Nunavutim nunalaangitnilu, ilauyut paanagiikatigiiikniit tapkunani Nunavut Katimayiit Nunai Kavamangitni hamlani katimayiitnilu.

PIJARNIRNIQSAT KATUJJIQATIGIITTIARNIRLU: AYURNAITTUMIK ATAUTTUMUNLU

Uppiryugut hailihimaniq kavamatkunnun pinahuarutingitnunlu tahamaniittughat nakuuyumut kavamatmun tapkaut ilauquyuqtun inungmingnik

Tapkuat uppiriyayut hivulliumaqaatigun hapkuan-gyun:

- Inuit Qaujimagatuqangit tuniniaqtaa hivuatigun qanuqtun pival-lialiurutighaptingnik angmaumayumik, kiutaaqtumik nau-naiyaktaaqtumiklu kavamatmik;
- Pinahuarutinik huliitjutiniklu ihuaqtunik, kangiqhinnaqtunik ayurnaittuniklu pittaarniqaqtuq, naahurniaqtugun tamainin uktugumaninik piliuqlutalu kiuttaaqnirmik;
- Tamaita huliniit akiliqtauniitlu piqaqturhat nakuuyunik hulinarhimanirmik;
- Ayurnaitniq atjikiinginnaungittuq – atlakkiingniit hulinirni havaktaqtuq atlakiiktuni hakugingniqni, atuqtaungitnaqtuni qanuqtunlu havakgitjutini;
- Havakatigiikniit aulapkaujutauniaqtuq aturut tamainni havakv-ingni.

2020-mi, Nunavut nunauyuq tahamani:

- Nunavut Kavamat havakpaktain havaktaghatik iiqturhimait-tumik itquumayumiklu, naahungnaarhitik tamainnin uqarninik;
- Taimaitningit huliniitlu kavamatkun kivraqtain Nunavutim piyumaniit, nakuutqiyani atuqlutik atuqtaunginnaqtunik;
- Inuktitut, tamainni qanurinningitni, havakvingni uqauhiuyut talvani Nunavut kavamatkunni;
- Atjikiiktun ukturvigat tahamaniittun tamaani Nunavutmi tap-kunani havaaghaqni, ilinniaqtuliyiyikkutni, munarhiliqiyikkutni inuuhiriknirmullu, maligaliqiyikkutnilu tamainilu hulivigni;
- Qauyihimayun kitqutiun naahungnaarhimalitain ayurnalu-angningit pihimalighimapluginlu munariniqangningit huliyuk-tumi nunalaangmi;
- Nunalaat pihimayun ayurnaittunik pittaarninik tapkununga kavamatkun havaktiinnun, ilitturipkaitjutinun huliitjutinunlu.

Angiyut Iniqtauhimayut Hivulliqaamin

Kavamatkunnin Nunavutmi:

April 1999-min – March 2004-mun:

- Havakhimayun Atauttikuuqtumik Iqqaqtuiyiit hulitjutainnik
- Inungni Piyunnautiitni Maligak Nunavutmun hivumuktitaavaktuq Maligaliuqtiit Katimavikyuangatnin;
- Havakhimayun Inuit Hulaqutiqaangningitnun Ikayuutiit Angirut tapkunani Nunani Pulaaqtarviit paanagiiqatigiplugit NTI;
- Havakhimayun angiyunik kavamanut kuapuriisiqutingat: Nunavut Igluliqiyiryuakkut Qulliq Aulayunnautiliriyyiklutlu;
- Atiliurhimaplutik umani Ukiuqtaqtuni Havakatigiigutimi Angirutmik Nunatsiaqmi Yukon-milu;
- Nutaanguqtirhugit havakhimpalutiklu maligaknik maligaganiklu ihuarhiyaangitni atlangayunun piyumaningitnun Nunavutim;
- Uqautihimaplutik havaqutautjutimik Nunavut Tunngavikkunni taffumani atuni havaqatiriiknirningmi. Havaqutautjuti havaktauvaktuq uvvalu, ilihimaplugu ayuirhimaniq, pitjutiqaqtuq kavamatkunni Nunavut Tunngavikkunilu angirhimaplutik havagumaplutik havakqatigiigutimingnik maliklugu *Iqqanaijaqatigiit (Working Together)*.

Tikitauniahuaqtittumayain Tuklium Maligaliuqtiit

Katimavikyuangatni Nunavutmi:

- Tautuktiptkarlugit Inuit inuuhikkun uppiriyait tunihilunilu inniqmik Inuit piutigiyainnik nanminirmingni kavamani nautaitpiaqtunik naunaiyaqlugit atuqtilirlugitlu ihuaqtunik atuqtitjutighanik Inuit Qaujimajatuqangitni tapkununga kavamatkun tilihiniitni kitkutiunnarnun hulitjutiinni;
- Havagumayut nakuuyumik, havaktaaqtumik kitkutiunnun hulitjutinik tapkuat kiutjutiqaqtun kitkutiunnun kivgaktainnun
- Inirhimalirluni ihivriunirnik ayuirhimayainni havaaghani nautaitkutainni piyagumaplugin tamainni ungummitjutit havaaghaqarnirun;
- Atatjutilugit ilikuuqtun piniarhimatjutit imaittun Inuit Havaktitauliqlikkun Hivulliurun, tamna Nunavut Inirniitni Ayuirhaqnikkun Piniarhimatjuti, atannguyanguqlikkun ayuirhaqnik ayuirhimayunilu pivallialiuqniitni pinahuarutin pingittaangitni atjikiiktunik angikliyumaplugitlu utiqtitjutin kiinauyaghaqatittinini;
- Pivallialiuqluni iluaniitumik, Inuinnarni inuujutiitigun uppiriyainni tunngaviquaqtumik pitjutimik hailihimapkainingitni

kavamatkun pinahuarutiinni huliitjutiinnilu pingittaangitni atjikiiktuni angikliyumaplugulu atuqningitni hailihimayuni atuqtaungitnaqtuni;

- Aulapkarlugit Nunavutim kiinauyaliqutainni munariniit havaktiarluni ihumaliugiarluni pitquningitni Kanadaup Kiinauyaliqinikkun Ihivriuqtimin tapkunangalu Maligaliuqtiit Katimavikyuami Katimayiralaanguinnaqtuninlu mighaagun hakugiqtirhimayunun kiinauyaliqinikkun aulapkainiitni tamainni kavamatkun havakviitni Kavamanutlu kuapuriisiqutingitnunlu;
- Qinirhialugit maligat maliktitaghain kiutaaqnaqningitni kitkutuinnainni timiliuqtauhimayuni tamainni nunami;
- Titiraqluni munagilunilu ayurnaittunik kangirhinnaqtuni maligaghanik tamainnun kavamatkunni havakviitnun;
- Pivallialiuqluni Havaktauhimayumik-Nunavutmi uqauhikkun maligakmik pitquplugulu atuqtinniani Inuktitut havakvingni talvanilu kitkutuinnarni nanminiqaqtunilu havakviinni;
- Atuqulugu Inuktitut havakgutauyuk uqauhiq kavamatkunni;
- Qinirhialuni kiinauyaghanik angikliyumigumaplugulu havaktaarningit uqauhikkun havakviinni numiktiriyughan;

uqaqtuyughanlu tapkuani ilitariyauhimayuni uqauhiinni Nunavutim;

- Pipkailuni tamainni maligakmik; kavamatkun maligaghainni, titirainnik, hailihimapkarlugit Nunavutim ilitariyauhimayuni uqauhiinni;
- Ayurnaiyaqlugu upalungaiyaut tunirhainingitni kiinauyaghanik kavamatkunni hamlatkunnu;
- Ihuarhaqlugu nunani ihivriuqniq nalunaiyarniklu upalungaiyarniit pitquyauhimayutn ataani Nunavut Nunatagnikkun Angirutmi;
- Pimmarighaqlugu Iqqaqtuiyikkut Ikayuutit ilaupkarlugulu Nunavut Maligaliriyiit Katimayit;
- Atuqtilirlugu tamna nutaat Inungni Piyunnautiitni Maligak pilurlutiklu uminga Nunavut Inungnut Piyunnautiinnun Naalaktiuyughanik;
- Ihivriuqlugu nutaanguqtirlugulu tamna Kavamatkut Havaktiitnut Maligak.

NAMMINIQ MAKITAJUNNARNIQ: INMIRUUQNIRMIK

Uppiriyugut nunalaangupluta kavamaupluta atayugut ikayuuqatigiikturhauyugutlu ikayuqlugit ihariahuktun, havaklutalu tamapta turaagumayaptingnik, piluginlu atuqtaghavut pihimayaghavun tikittaangitni turaagumayavun

Tapkuat uppiriyayut hivulliumniaqtaatigun hapkuan-guyun:

- Havakniartugun iluaniitluta kiinauyaghaqaqnirmini;
- Ilaupkangniaqtavun Inuit inuuhiqnikkun uppiriyait tapkununga nutaanun pinarhimatjutinun ilauyaangitni talvani aulanginaqtumi pivallialiurnirni kiinauyaghaliurnirni atuqtaungitnaqtuni;
- Havakviginiaqtavun hakugingnivut, ihumagittiarlugit naunaiyattiarlugitlu atlangayuningit inuupta, nunalaavut, avativutlu kiinauyaliurviptalu Nunavutmi;
- Nunavutmiutat piniaqtun tamainni ikayuqtauvighanik tapkunga kitkutuinnani kiinauyaghanin atuyun iluani Nunavutmi Nunavutminlu;

- Havakniaqtugun iluani havaqutainni *Nunavut Nunataqnikkun Angirutaa* upalungaiyagniitni pivallialiugniitnilu pinahuarutini huliitjutinilu;
- Nunavut tunihiniaqtuq nunaryauptingnut pinarhimainnaqtumik huliuyqtumiklu inuuhirningani Kanadam ukiuqtaktunilu nunainnun huliuyqtumik ukiuqtaktuni nuatqatauluni.

2020-mi, Nunavut nunauyuq tahamani:

- Nunavut Kavamat paarhimayain tamaita havaktaghautain ataani *Nunavut Nunataqnikkun Angirutmi*;
- Qauyimahimayuuq inuuqaqvik ihumaliuqtuq inminun, ilagiikminun nunalaamunlu;
- Nunavummiut hulivaktun hakugiktumi atlakiiqaqtumik kiinauyaghaliuqvigni tahamani inungit nakuuyunik ukturvighaqaqtun tapkunani kiinauyaghaliurvighaqvini mikkauplutiklu ihariahuinnarniit;
- Pittaagniit pinahuarutinun huliitjutinunlu ayurnaittun, naunaittun, kangirhinnaqtun nakuuyunlu;

- Nunavut aliahuutigiyaa angikliyuumiliqtuq maniktuhirniq inu-uyuqlu iluani kiinauyaghaqaqnirmini;
- Nunavutim tunihimayait ihumagittuiqtauyut Kanadaum hilaryuamlu huliitjutainni.

Angiyut Iniqtauhimayut Hivulliqpaamin

Kavamatkunnin Nunavutmi:

April 1999-min – March 2004-mun:

- Inirhimaliqtaa hiamitirnikkun upalungaiyaut taman havakhimaliqtuq 460-nik havaaghanik 10-ni nunalaani;
- Pivallialiuqhimayuq Kiinauyaghatikkun Pinaniarhimatjutimik Nunavutmun;
- Inirhimaliqtaa Nunalaani Kiinauyaghagun Ihivriunqniq angikliyuumiqtittugulu tunngaviit kiinauyaghat hamlatkunnun;
- Ihuarhaqpaktaan tamna Ikayuuharnikkun Maligaghaq tautuluarniqagiangani ayuirhaqniqni havaaghaqnikkunlu naahungnaagutighani;

- Havakhimayaa tamna Nunalaani Ayuirhaqnikkun Timiliuqtauhimayuq ayuirhaqplugit Nunavutmiut talvani nunalaamiitluni havaaghanun hailihimayun nunalaamingni;
- Ihivriupaktaa tamna NNI Maligaghaq (Nunavummi Nangminiaqtunik Ikajuuti Maligaghaq) tighimapluginlu anginiqaqtun atlanguqtiqniit maligaghanun maliqyuayununlu;
- Inirhimayut angirutit Kanadamun kiinauyaghaqaqtitningitnun tapkununga ingilratjutighanun Nunavutmun;
- Qauyimapqaqtitain Kavamaqyuatkunni tapkuat inungmut atauhiqmun kiinauyaghaqaqtitjutit tautuqtipkaingitnaiyuittut Nunavutim atlangayun itningit paarhimangittainlu Nunavutim ihariagiyain;
- Havaqatigiplugit tapkuat Nunavut Katimayiit Nunani Kavamangitni tunihiplunilu kiinauyaghanik piliurhuni inmikkun-nalliutighanik (NAMIX).

Tikitauniahuaqtittumayain Tuklium Maligaliuqtiit Katimavikyuangatni Nunavutmi:

- Atuqtipkalirlugu tamna Inuit Havaktitauliqnikkun Upalungaiyaut, tamnalu Sivuliqtiksat atannguyanguqnikkun ayuirhaqniq, pitquhitirun havaktinilu ayuirhautinikkun pinahuarutiit havaktighaqhiuqnikkunlu pihimanikkunlu piniarhimatjutit;
- Pivallialiuqluni havaktighaqhiuqnikkun pihimanikkunlu iliharnikkunlu ayuirhaqnikkunlu piniarhimatjutini tapkununga Munarhiliqiyikkut Inuuhiriknirmullu ayuirhimayuni;
- Havaqatigilugit Nunavut Tunngavikkun Kanadaum Kavamangalu inirumaplugit tikitauyughat talvaniittun Article 23-mi Nunavut Nunataqnikkun Angirutmi havakrumaplutiklu kavamatkunni havakvinik tautungnaqtunik inungitnik Nunavutim;

- Pimmarighaqlugu tamna Nunavut Ikayuuhiarnikkun Hulijuti aghuurharumaplugu kiinauyaghaliqinikkun inmiruuqnikmik mighiyumaplugulu ikayuuhiaqtaangitnarniq;
- Pivallialiuqlugu Nunavutim kiinauyaliurnikkununga, nanminiaqqtun havakviit havaaghaqangningalu aghuuqluni atutingitni taffuminga Nunavuti Kiinauyaliqinikkun Pivallialiuqnikkun Piniarhimatjutim turaangninga talvani uyaraghiuqniitni atlanilu havakviitni, ilaulugit iqalukhuiqniit, hanaugat, mirhat pulaarnikkunlu;
- Tukhiqtuq Kiinauyaliurnikkun Pivallialiuqnikkun Angirutmik Kanadamin ikayuutighanik Nunalaani Kiinauyaliurnikkun Pivallialiuqnikkun ayuirhaqvighanilu Nunavutmi;
- Havakatigilugit paannatik ayurnaiyaklugit pimmarighaqlugitlu pittaaqningit nanminiaqqtuni ikayurvighat pinahuarutin Nunavutmi;
- Ihivriuqlugin ikikliyumirluginlu huungittun maligaghat ungummitjutituaqtun nanminiaqqnikkun pivalliuluqniqun;

- Atuqtilirlugu ihurhaqtauhimayuq NNI Maligaghaq ukiullaqtarlugitlu ihivriuqattarningit ihuarninganun;
- Auplakailuni kiinauyaghat munagittiarlugit;
- Inirhiluni ihuaqtunik Kiinauyat Hunanut Atuqtauyughat Angirutit tapkunani Kavamangani Kanadam tapkununga inungnun-kiinauyaliuqniknun ingilratjutikkunlu ihariagiyainun;
- Pivallialiuqluni angauyumik paarungmik tapkununga angiyunun upalungaiyautinun igluqpaghanun ingilratjutighanunlu havakatigilugit Nunavut Katimayit Nunani Kavamangitni Kanadaum kavamangalu, naunaiyarlugitlu paanagiirhaqaqniit pivallialiuqniqmun ingilratjutinikkun ingilratjutighainnik;
- Havakluni iluani Nunavut Nunatagnikkun Angirutmi tapkunanilu nunataqnikkun timiliuqtauhimayuni nakuutqiyani aturiami atuqatigiiktittaamilu atuqtaungitnarutainni Nunavutim;

- Aullaqtitlugin uqaqatiginiit Kanadaum Kavamangani hiamitiqnikkun;
- Pivallialiuqluni Havaktauhimayumik-Nunavutmi Pulaaqtarviit Maligakmik tamna ilitarihimayaa hulininga Nunavut Nunatagnikkun Angirutmi;
- Atuqtilirlugu nunaum pulaaqtarviitni Inuit Hulaqutiqangningitnun Ikayuutiit Angirut (IIBA);
- Iniqtilirlugu atuqtilirlugulu Nuanvut Iqalukkun Nattikkunlu Parnaqutiit;
- Havakluni amigaiyuumirumaplugu Nunavutmun tuniyauvaktun tapkunuuna tariumi iqaluhiurnikkun talvani Qikiqtaaluup Ikingani Sannirutiup Imanganilu atjikutangurumaplugit tapkununga tuniyauhimavaktunun atlani piyunnarniqarvigiyayuni piqaqtuni nuatqatigiyayunik ikalurhiurvinik;
- Pimmarighaqlugu nunalaani paliihimatkunni hilitjutain angikliyuumiquplugu nunalaani ilautjutain kitkutiunarninlu uppiriyiniit.

ILIPPALLIANGINNARNIQ: AULAYUT ILIHARNIIT

Uppiriyugut pivallialiurupta pitquhinik inuuhini tamaani iliharnini Nuanvutmiut tikittaaqtain pittaaqningit

Tapkuat uppiriyaayut hivulliurniaqtaatigun hapkuan-gyun:

- Iliharniq inuuhimi tamaani havakqutaayuq;
- Anginiqaqtuq ilitarilugu anginiqaqninga ilihautjiyaami ilitaamilu tamainni itningitni tapkunangalu tamainnin ayuirhaitjiyinin: inirnirhanin, ilaminin, inulgammiitnin, ilihavvinin nunalaanilu ilihavviitnin, tapkunanganinlu ayuirhaqvighanin, ilihavvikyuaqninginlu pinahuarutiinnin;
- Atjikiiktunik ukturvighanik atjikiikuniklu pittaaqninginik tamaani Nunavutmi tahamaniittughaq nakuuyunik inirhiyaaptingni;

- Nunami uqauhinilu ayuirhmaniit ihumagittiarnikkun nangaqnit pitquhiptingni uqauhiptingnilu tahamaniiturhat inirninun nutaqqanunlu;
- Ilihautjutivun havaktauniaqtun iluaniitluni pitquhimayainni Inuit Qaujimagatuqangitni;
- N Article 23-mi utaqqaq ilihavvitaayugghan hivulliqaariyamingni uqauhimi;
- Ihumagittiarniit inungni tunngavigiyaayuq nakuuyuni ayuirhavighanik anniarnaittumiklu havavvikmi.

2020-mi, Nunavut nunauyuq tahamani:

- Inuqangnivun atlanguqtaqtuq atlanguqniqun aliagiyainlu nutaat ayuirniit, huli munagittiarhimaarhimalugu pitquhini, uppiriyait uqauhilluariyangitlu;
- Havaktaaqtagun malguuknik uqauhiqarhuta inuuyugut, Inuktitut Qablunaaqtunlu, ihumagittiarhugin havaqtigaramaplugitlu ihariaginiit piyunnautiinlu Uuititun uqayuktun;

- Inuit ikayutauvaktun ayuirhaqvingmingni pihimaliqtunlu hivulliuqtiuyunik havaaghanik kavamatkunni nunalaaptingnilu, tautungnaqtunlu havaktinguqtun tamainni havakvighani;
- Ilinniarvighakkun pinahuarutin hailihimayun naunaiyarhimayuni, tunngaviqaqhutik nunalaami ihariagiyainni;
- Tahamaniittun amigaittun atatjutiqarhimayun ilinniarnikkun pinahuaruti pipkaiyut inungnik aulahimayunik pittaagniknik talvani itningani;
- Hivullivut inirhimayavutlu tutquqtauhimaliqtun ilitariyauhimaliktunlu makpiraaptingni hanauyaptingnilu qunngiagiaqturvinilu, nanngariyaayugutlu tamainnin Kanadamiutnin.

Angiyut Iniqtauhimayut Hivulliqpaamin

Kavamatkunnin Nunavutmi:

April 1999-min – March 2004-mun:

- Amigainiit angayughiitni ilihavikni ilihavikyuan angiyunik amigaiyuumiqtun;

- Ubluk-naatlugu ilihautjiuyuni ayuirhaqvikiitni hailihimayut amigaittuni nunalaani;
- Havakhimaliqtata Nunavut munarhiuyuni pinahuarut;
- Havakhimaliqtata tamna Akitsiraq Maligakni Ilihaqvik pipkaghugit Inunnait ilihavtipkarhugit maligaknik Nunavutmi;
- Havakhimalirhutik 10-nik ukiughaqaqtumik ilinniarutighanik atuqtauginnaqturhauyuniklu piniarhimatjutimik;
- Inirhimaliqtata Uqauhighaq Ilihaitjutighani qauiharnik;
- Pipkaiplutik Inuktitut taitjutighainni pivallialiuqnirni ayuirhaqvii;
- Havakhimaliqtun ayuirhaqvighanik pinahuarutinik upalungaiyagumaplugit Inunnait tapkununga angayughiinnun atanguyanguviinnun.

Tikitauniahuaqtittumayain Tuklium Maligaliuqtiit Katimavikyuangatni Nunavutmi:

- Pivallialiuqluni Havaktauhimayuq-Nunavutmun Ilinniaqtuliqinikkun Maligakmik tamna ikayugumayuq amigait-tunik qanuriliurutighanik havaaghakkun pivallialiurutighani;
- Iniqtirilugu pivallialiuqnia taffuma K-12 ilinniarutighainni pitqu-tiaqtunilu ilihautjini atuqtaungitnaqtuni ihuarhilugit Nunavutmun;
- Pivallialiuqluni Uqauhighaq Ilihaitjutighani Maligaghamik Nunavut Ilihaqviinnun tunihilunilu atuqtaunginnaqtunik iha-giagiyaayunik nakuuyunik atuqtitauligiangitni;
- Hakugirhaqlugit ilihautjiniit iliharniitlu Inuktitut iliharvini kavamatkun havakviinnilu uqauhiriyauttaangani havakvini 2020-mi;

- Havarumaluni kitkutuinnarnun iliharvighanun tapkuat iigiyun iniqtipkarupmaplugin malguuknik uqauhiqaqtunik inulgammi-innik pihimayun ayuirhimanirnik ilihimanirniklu nakuuyunik iniriamingni iliharvikyuani;
- Hakurighaqlugu Inuit pitquhiit kingunighanun talvuuna iniqtirhimalugit upalungaiyautiit taffumunga Nunavut Pitquhiinni Ilihaqvikmik;
- Angikliyuumirlugit kingunirhani ayuirhimayuni havaaghani ukturvighani inulgammiinnun talvuuna angmaklugu Nunavutmi ayuiqtauhimayughani ilihavikmik talvuuna nun-gulirninganun Tuklium Maligaliuqtiit Katimavikyuangani;
- Tilihiluni amigaittunik havaaghakkun pivallialiuqnikkun pinahuarutunik nunalaani ilaulugit taigualiarhainiit, havaaghaqaliqtinnagu, titiraqaqtuniklu pinahuarutin;
- Amigaiyaqlugin nampain Inuinnait inirni ilihautjiiit ili-havikyuani ilihautjiiit;

- Piliuqluni paannagiigutinik tunihiyaangani amigaitqianik ukturvigghanik tapkununga titiraqaqtunik hivumughimayununlu ilihaqniqni Nunavutmi;
- Tunihiluni ayuirhaqvighani ukturviinni igluqpinikkun igluqpanilu havakviitni paannagiiqatigilugit Nunalaani Igluliqiyiitni, Kanadaum Igluliqirvigyuatkun Nunavutmilu Ilihakvikuangani;
- Kinirhialutik paannaghanik talvanilu nanminiqaqtni kiinauyaghaqtittiughat amigaittuni quyaginnanik havaaghani ayuirhaqvighanik Nunavutmi;
- Tunihiluni aulahimayunik kiinauyaghanik pittaangitnik taavungaraaluk pittaaqnikmun tapkunani angiyuni ayuirhimayuni, havaaghani ayuirhaqvighani pinahuarutini;

- Paannagiikhaliuqluni paarumaplugu niriuqtauyuq angiqliyu-umirnik piyumanik ilinniarvighani ayuirhaqvighanilu tamainni havakvighani tapkunani tahamaniiliqtuni ingilratjutikkun ihariagiyaunialiktun: hapkuatlu nutaat ilihaqvighat ilihavikyuannilu igluhait;
- Pipkailuni tammaktailininganun Nunavutim pitquhikkun piutainni taimaatun atuqtipkalirlurit upalungaiyautiit talvunga nunami Pitqutingitni Katimavighamik utiqtirningitnilu Nunavutim pitquhiinni pihiqtuniatningitni atlanin piyunarvili-inin;
- Kunngiaqlugit tamaitni kavamatkun kiinauyaghaat atugaghat taimaatun ayuirhaqviuniarhimaluni kiinauyaghat atugaghani.